

Др Данијела Глушац, научни сарадник
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ORCID: 0000-0002-9839-2625

Изврни научни рад
УДК: 368.91:368.026:[004
DOI: 10.46793/XXIMajsko.777G

ПОЛИСА ОСИГУРАЊА ЖИВОТА У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ: ПРАВНИ АСПЕКТИ И РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР*

Резиме

Полиса осигурања је исправа о закљученом уговору о осигурању. Рад се бави детаљном правном анализом полисе осигурања живота, са освртом на њен појам, врсте, саставне делове, функције и правну природу. Посебна пажња посвећена је питањима преноса, залога и правних дејстава полисе. Поред тога, у раду се истражује положај полисе у упоредноправним системима и предлози из Преднацрта Грађанског законика Републике Србије. Анализира се и однос електронског облика полисе и традиционалног писаног облика те успоставља дефинисани и одређени однос између њих. Кроз анализу теоријских и практичних аспеката, рад истиче вишеструке функције полисе осигурања живота и њену улогу као доказног средства, облика уговора и могућег средства финансијског обезбеђења.

Кључне речи: полиса осигурања живота, електронски облик, функције полисе, пренос, заложно право, правна природа.

1. Увод

Осигурање живота, по правилу, успешно комбинује осигурање и штедњу, а пружа финансијску сигурност и заштиту појединцима и њиховим најближима. Правни израз животног осигурања изражен је кроз различите врсте уговора о осигурању живота.¹ С обзиром на то да је реч о комплексном правном институту, који обухвата широк спектар правних питања, у овом раду детаљно ће се анализирати полиса осигурања живота, као исправа која прати

* Рад је резултат научноистраживачког рада аутора у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2025. годину, који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

¹ Глушац, Д., *Уговор о осигурању живота*, докторска дисертација. Правни факултет Универзитета у Новом Саду, 2023, стр. 23.

посао осигурања. Полиса осигурања² (енгл. *insurance policy*, нем. *Versicherungspolice*) је једна од најзначајнијих исправа у осигурању. Свакако да је полиса најзначајније доказно средство о постојању уговора и делу садржине закљученог уговора, као и обавезна форма уговора о осигурању која условљава његову пуноважност.³ Наше право, као и право у другим упоредноправним системима, не познаје дефиницију полисе осигурања. У нашем праву полиса је форма о закљученом уговору о осигурању.⁴ Према њему уговор је закључен када уговорне стране потпишу полису или лист покрића. Када се полиса појављује као форма (*ad solemnitatem*), на њу се примењују општа правила облигационог права о формалним уговорима (од чл. 68-72 ЗОО).⁵ За разлику од Закона о облигационим односима⁶, у Преднацрту Грађанског законика из 2019. године је прецизирано да о закљученом уговору о осигурању осигуравач треба без одлагања уговорној страни осигурања предати уредно састављену и потписану полису осигурања или неку другу исправу о осигурању (лист покрића и др).⁷

У хрватском праву осигуравач има обавезу предаје уредно испуњене и потписане полисе осигурања уговарачу осигурања.⁸ Немачки Закон о уговору о осигурању наводи да осигуравач мора предати уговарачу осигурања полису у облику писане исправе.⁹ Неиздавање полисе не повлачи за собом санкције за осигуравача као неважност уговора о осигурању.

Полиса осигурања се издаје у два или три примерка¹⁰ који се предају уговарачу осигурања док осигуравач задржава копије полисе.¹¹ Ако је полиса

² Прву забележену полису осигурања живота Ричард Мартин је купио 1583. године у корист свог пријатеља, Вилијама Гибонса за 30 фунти, па је Ричарду Мартину исплаћено 400 фунти након Гибонсове смрти. Интересантно је да се прва полиса осигурања живота заснива на принципима поморског осигурања и да ју је издала група поморских осигуравача.

³ Марјански, В., *Функције полисе осигурања*, Правни живот, бр. 12/2009, стр. 879.

⁴ Потписивањем полисе осигурања закључен је уговор о осигурању, а тиме је настала и обавеза плаћања премије осигурања по истом. Решење Привредног апелационог суда, Пж. 12837/2010 од 1.9.2011.

⁵ Шулејић, П., *Право осигурања*, Београд, 1995, стр. 195.

⁶ Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повеља и Сл. гласник РС, бр. 18/2020.

⁷ Вид. Преднацрт Грађанског законика, чл. 1303, ст. 1.

⁸ Вид. Хрватски Закон о обвезним односима, Народне новине бр. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, 126/2021, 114/2022, 156/2022, 155/2023, чл. 925, ст. 2.

⁹ Вид. Немачки Закон о уговору о осигурању, (Versicherungsvertragsgesetz vom 23. November 2007 (BGBl. I S. 2631), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 11. April 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 119) geändert worden ist), пар. 3 ст. 1.

¹⁰ Више: Шулејић, П., *нав. дело*, стр. 192-193. Заправо полиса се, по правилу издаје у једном оригиналном примерку, који се предају уговарачу осигурања, док копије задржава осигуравач.

осигурања издата у више примерака, изражава се став да би осигуравач требало да испуни обавезу оном имаоцу полисе осигурања који учини вероватним своје право на исплату осигуране своте у складу с полисом осигурања. Када изврши ту исплату, осигуравач је ослобођен исплате осигуране своте и по другим полисама.¹² Ако су обе уговорне стране потписале полису коју је припремио осигуравач, она обавезује обе стране и тек у неким случајевима је могуће побити њен садржај. У неким правним системима је прописан рок за приговор (обично месец дана) ако полиса осигурања одступа од понуде или закљученог уговора.¹³ У уговору о осигурању уговорне стране могу да наведу број примерака полисе осигурања тј. поред оригинала и број копија. Проблем настаје у случају нестанка оригинала полисе осигурања. Несталу полису осигуравач замењује када му се поднесе правноснажна одлука којом је нестала оригинална полиса осигурања живота оглашена неважећом (амортизација).¹⁴ Осигуравач може одредити да се нестала полиса до одређене висине осигуране своте замени дупликатом и без судске одлуке о амортизацији.¹⁵ С обзиром на то да полиса осигурања живота може гласити на одређено лице или по наредби издавање дупликата полисе треба да буде једноставније без амортизацијског поступка.

2. Састојци полисе осигурања живота

У полиси осигурања живота морају бити наведени следећи подаци: уговорне стране, осигурано лице, ризик обухваћен осигурањем, трајање осигурања и период покрића, свота осигурања¹⁶, премија или допринос, датум издања полисе и потписи уговорених страна.¹⁷ Потом, извршење обавезе осигуравача, да упозори уговарача осигурања да су општи и посебни услови осигурања саставни део уговора и преда му њихов текст, мора бити

¹¹ Према чл. 1303, ст. 7 Преднацрта Грађанског законика полиса може бити издата и у електронској форми и садржавати механички потпис.

¹² Горенц, В. и др., *Коментар Закона о обвезним односима*, Загреб, 2014, стр. 1488.

¹³ Вид. Немачки Закон о уговору о осигурању, пар. 5.

¹⁴ Општи услови за осигурање живота *Wiener Städtische osiguranje a.d.o.* Београд од 6.5.2020. године, чл. 23, ст. 1.

¹⁵ Општи услови за осигурање живота *Wiener Städtische osiguranje a.d.o.* Београд од 6.5.2020. године, чл. 23, ст. 2.

¹⁶ Код осигурања живота, за разлику од имовинских осигурања (видети ЗОО, чл. 934, ст. 5), мора бити наведена осигурана свота, јер код осигурања живота људски живот нема вредност, па си осигурана свота мора утврдити уговором. Није потребно дословно тумачити одредбу да се осигурана свота мора унети у полису и биће довољно да се полиса позива на правила осигурања. Јакаша, Б., *Неколико напомена на прописе Закона о обвезним односима који се односе на осигурање*, Осигурање и привреда, бр. 10/1979, стр. 24.

¹⁷ ЗОО, чл. 902, ст. 1.

констатовано на полиси.¹⁸ У обавезне елементе полисе законодавац је сврстао и потписе уговорних страна. Потписом полисе осигурања уговорне стране изражавају сагласност на садржај полисе, али и на садржај уговора. Из овога следи субјективни интерес заинтересоване стране да поседује доказ да је полиса потписана. То значи да треба потписати онолико оригиналних полиса колико има уговорних страна.¹⁹

Поред састојака које мора имати свака полиса, у полиси осигурања живота морају бити назначени: име и презиме лица на чији се живот односи осигурање, датум његовог рођења и догађај или рок од кога зависи настанак права да се захтева исплата осигуране своте.²⁰ Име и презиме може се односити на уговарача осигурања или на треће лице. Податак који се односи на године живота је овде изузетно важан, јер произлазе одређене правне последице у случају нетачне пријаве старости осигураника. У полиси такође мора бити наведен догађај (доживљење, смрт итд.) ради којег се склапа уговор о осигурању. Поред осталог, морају бити наведени: услови под којима уговарач може захтевати исплату њене откупне вредности²¹, услови давања предујма, могућност да се износ примљен на име предујма врати осигуравачу, висина каматне стопе, али и последице неплаћања доспеле камате, како је одређено условима осигурања²². Осим наведених елемената, полиса осигурања може садржати и друге уговорне састојке, као нпр. рок за плаћање премије, име корисника осигурања и друга питања законом дозвољена. Према Преднацрту Грађанског законика садржај полисе осигурање је проширен, па тако у полиси морају бити наведени: уговорне стране, односно осигурано лице, означење корисника осигурања, ризик обухваћен осигурањем, трајање осигурања и период покрића, свота осигурања или да је осигурање неограничено, премија или допринос, датум издавања полисе и потписи уговорних страна, учешће осигураника односно корисника у расподели добити код осигурања живота, меродавно право које се примењује на уговор ако се на уговор не примењује право Републике Србије, назив и адреса надзорног органа надлежног за контролу осигуравача и другог органа коме се могу упутити приговори у вези са уговором о осигурању.²³ Разлог проширења круга битних елемената произлази из хармонизације са правом ЕУ. Полиса осигурања тако добија улогу средства информисања осигураника.²⁴ Као примедба оваквој

¹⁸ ЗОО, чл. 902, ст. 4.

¹⁹ Иванишевић, Х., *Одраз Закона о обвезним односима на праксу осигурања особа, Осигурање и привреда*, бр. 1/1980, стр. 25.

²⁰ ЗОО, чл. 943, ст. 1.

²¹ Вид. ЗОО, чл. 954, ст. 2.

²² Вид. ЗОО, чл. 955, ст. 4.

²³ Преднацрт Грађанског законика, чл. 1303 ст. 2.

²⁴ Шулејић, П., *Предлози за регулисање уговора о осигурању у Грађанском законик у Србије који се односе на закључивање уговора*, Зборник радова: Европски пут и права осигурања Србије посебно уговора о осигурању, Палић, 2008, стр. 271.

формулацији норме износи се то што она мора да садржи потписе обе уговорне стране, део који се односи на меродавно право, а да је требало предвидети и од када покриће почиње да делује. Замерке се односе и на напомену о условима за прећутно продужење, услове и начин пријаве осигураног случаја, рок за исплату накнаде из осигурања, рок застарелости итд.²⁵

3. Врсте полисе осигурања живота

У пракси постоји велики број врста осигурања, па самим тим и различите поделе полиса осигурања. Према броју лица на које се односе полисе се деле на индивидуалне и колективне полисе. Индивидуалном полисом сматра се полиса за појединачно осигурање лица. Колективна полиса се издаје за колективно осигурање и ту се наводи посебан списак у који се уносе имена осигураних лица.

Ако се осигуравач и осигураник тако договоре, полиса се може издати и као хартија од вредности. Као таква хартија, полиса може гласити на одређено лице, по наредби или на доносиоца.²⁶ Закон о облигационим односима прописује да код осигурања живота полиса може гласити на одређено лице или по наредби, али не може гласити на доносиоца.²⁷

Полиса на име је полиса где је осигураник поименично означен. То може бити уговарач осигурања или неко друго лице. Полисом по наредби осигураник се одређује по наредби уговарача осигурања или осигураника. Полиса по наредби преноси се индосаментом. Ова врста полисе примењује се у имовинским осигурањима. Полиса за рачун кога се тиче је полиса за рачун треће неодређене особе. Њена правна својства су иста као и код полисе на доносиоца.²⁸ Полиса осигурања живота у нашем праву може гласити на име или по наредби. Она се може преносити само пуним индосаментом, уз обавезно назначење имена корисника, датума индосирања и уз потпис индосанта.²⁹

Према могућности преношења права из уговора о осигурању полисе могу бити преносиве, код којих постоји могућност преношења права из уговора о осигурању на другу особу, док код непреносивих полиса та могућност није допуштена.

Према опасностима/ризицима који се покривају осигурањем имамо две врсте полиса: полиса осигурања свих ризика и полиса осигурања именованих ризика.

²⁵ Петровић-Томић, Н., *Преднацрт Грађанског законика Србије, друга књига, облигациони односи-примедбе на Главу XLVI: Уговор о осигурању*, Право и привреда, бр. 10-12/2014, стр. 202.

²⁶ ЗОО, чл. 902, ст. 6.

²⁷ ЗОО, чл. 943, ст. 2.

²⁸ Ђесић, З. и др., *Коментар Закона о обвезним односима*, Загреб, 2005, стр. 1392.

²⁹ Вид. ЗОО, чл. 943, ст. 3.

Постоје и опште полисе осигурања и посебне полисе осигурања. Опште полисе осигурања су изражене за скупину осигурања на којима се могу закључивати осигурања за више врста осигурања (нпр. разне врсте полиса за осигурање живота).³⁰

4. Пренос полисе осигурања живота

Полиса осигурања живота може гласити на одређено лице или по наредби, али не може гласити на доносиоца.³¹ Код осигурања живота она је везана за конкретно лице, па је у супротности са природом и сврхом тог осигурања, те интересима уговорних страна да се преноси из руке у руку. Зато у осигурању живота нема практичног значаја да се примењује полиса на доносиоца.³² Полиса по наредби преноси се индосаментом. За пуноважност индосамента полисе по наредби потребно је да садржи име корисника, датум индосирања и потпис индосанта.³³ Закон о облигационим односима забрањује бланко индосамент у погледу преноса полисе по наредби у осигурању живота, штитећи на тај начине интересе корисника.³⁴ За пренос полисе осигурања живота не захтева се постојање осигурљивог интереса, па се полиса може пренети на било које лице.³⁵ Индосамент је изјава корисника осигурања којом он своја права из полисе преноси на другу особу. Када у полиси осигурања није наведено по чијој је наредби одређен корисник, сматра се да је одређен по наредби уговарача осигурања, односно осигураника, ако је он наведен у полиси уз уговарача.³⁶ За пуноважност индосамента није потребна сагласност осигураваача нити је потребно обавестити га о томе. Осигураник из полисе по наредби је оно лице које се осигураваачу легитимише непрекидним низом индосамента.³⁷ Полиса на име уобичајено се преноси цесијом. Полиса на име није хартија од вредности (као што иначе нису полисе осигурања), па се одредбе Закона о облигационим односима о начину преноса права из хартија од вредности на име из чл. 242 ст. 3 ЗОО не могу применити на ту полису.³⁸

У вези са овом темом је и питање истицања приговора, па се приговори осигураваача могу односити на: а) уговор о осигурању, б) садржај полисе осигурања. У случају преноса полисе важи да је осигураваач овлашћен

³⁰ Бијелић, М., *Осигурање и реосигурање*, Загреб, 2002, стр. 132.

³¹ ЗОО, чл. 943, ст. 2.

³² Према 6 : 478 .§ ст. 2 Мађарског грађанског законика из 2013. године корисник код осигурања живота може бити и ималац полисе на доносиоца.

³³ ЗОО, чл. 943, ст. 3.

³⁴ Павић, Д., *Уговорно право осигурања: коментар законских одредби*, Загреб, 2009. стр. 340.

³⁵ Павић, Д., *Пријенос уговора о осигурању*, Хрватска правна ревија, ожујак 2005, стр. 43.

³⁶ Павић, Д., *Уговорно право осигурања: ...*, стр. 341.

³⁷ Павић, Д., *Пријенос уговора ...*, стр. 41.

³⁸ Исто.

кориснику осигурања ставити све оне приговоре из основног посла, које би могао ставити и уговарачу осигурања. Приговоре које осигуравач има према уговарачу осигурања изван уговора о осигурању живота не може истаћи према кориснику осигурања.³⁹ Преносом полисе могу се остварити различити економски циљеви, и то тако што се нпр. индосаментом полиса може заложити, па се затим може користити за добијање кредита у банци итд.

5. Залагање полисе осигурања живота

Полиса осигурања живота може бити дата у залог.⁴⁰ Заложно право произлази из права располагања правима из закљученог уговора све до наступања осигураног случаја. Закључењем уговора о залози полисе осигурања живота стиче се заложно право на полиси. Полиса се даје у залог најчешће ради обезбеђења кредитног дуга.⁴¹ То може бити било која полиса осигурања живота, а најчешће је то полиса осигурања за цели живот. Поверилац, у чију је корист заложена полиса осигурања, прихватањем полисе изражава своју сагласност на одредбу о користи из осигурања и она постаје неопозива. Све док не наступи осигурани случај, полису осигурања може заложити уговарач осигурања. Када уговарач осигурања изгуби право на опозив корисника, полису може од тог тренутка заложити и корисник осигурања.⁴² Корисник и

³⁹ Ђурковић, М., *Уговор о осигурању, Нови Закон о обвезним односима: најзначајније измјене, нови институти*, Загреб, 2005, стр. 212.

⁴⁰ ЗОО, чл. 956, ст. 1.

⁴¹ Године 1993. женска особа оснива привредно друштво ИП и отвара жиро рачун код банке Ц. 26.11.1993. банка Ц издаје јемство за трговачко друштво ИП. 12.9.1997. банка Ц одобрава кредит трговачком друштву ИП. за осигурање кредита захтева заснивање заложног права на полисама осигурања живота брачних партнера. 15.1.2003. трговачко друштво упада у новчане проблеме и бива ликвидирано. Банка Ц активира заложно право на полисама осигурања живота. Апелациони суд у Ренеу одбија тужбени захтев банке, уз образложење да се у конкретном случају примењује чл. 1415 Грађанског законика тако да супруг није могао заложити полисе осигурања, без изричите сагласности супруге, јер су уговоре о животном осигурању уплаћивали заједнички. Касациони суд је поништио ову пресуду уз образложење да се ова одредба не може применити у случају залагања уговора о животном осигурању, јер се у конкретном случају ради о стварном јемству, а не о личном ангажману. Француски касациони суд, 1. грађански одељак, 20.2.2007, одл. бр. 242 F-P+B; обј. у L'Argus de L'Assurance – HORS SÉRIE, 2007, стр. 38.

⁴² Павић, Д., *Уговорно право осигурања: ...*, стр. 365. Ако је одређивање корисника постало неопозиво (ЗОО, чл. 959, ст. 2), уговарач осигурања може заложити полису само уз сагласност корисника. Ово се јавља зато што корисник има сопствено право према осигуравачу на осигурану своту (ЗОО, чл. 960, ст. 2). Изузетно, осигуравач би могао заложити полису и без сагласности неопозивог корисника ако су испуњени услови под којима уговарач осигурања може опозвати и таквог корисника (ЗОО, чл.

пре наступања осигураног случаја може уз писану сагласност уговарача осигурања да пренесе на другог своје право на осигурану своту. Према правилу *argumentum a maiori ad minus* (ко може мање може и више), сматра се да може да конституише и заложно право на полиси.⁴³ Поставља се питање шта се дешава ако има више корисника. Сматра се да нема препрека да се свакоме кориснику призна ово право, за његов део осигуране своте.⁴⁴ Заложни поверилац може да врши обавезе свог дужника (нпр. да плати премију осигурања) да би сачувао своја права. Ако дође до осигураног случаја, заложни поверилац може да наплати износ предвиђен у полиси.

Залагање полисе има дејство према осигуравачу само ако је писмено обавештен да је полиса заложена одређеном повериоцу.⁴⁵ Ово правило је значајно када је у питању полиса која гласи на име. Општи услови осигурања често садрже одредбу да осигуравач мора да буде обавештен да је полиса заложена пре настанка осигураног случаја. Кад полиса гласи по наредби, залагање се врши индосаментом.⁴⁶ За пуноважност индосамента потребно је да он садржи име корисника, датум индосирања и потпис индосанта.⁴⁷ Потом, заложни поверилац полису уговарача осигурања може откупити ако потраживање, ради чијег је осигурања дата залога, не буде намирено о доспелости.⁴⁸ Још једно питање које се поставља је да ли осигуравач има право да истиче приговоре заложном повериоцу. Тако, према једном делу теорије, осигуравач може заложном повериоцу и сваком другом кориснику да истиче све приговоре и губитак права.⁴⁹ Ипак, не може заложни поверилац имати више права него корисник. Може се, међутим, догодити да потраживање заложног повериоца и потраживање осигураника из осигурања доспевају у исто време. Тада би заложни поверилац имао директну тужбу према осигуравачу, којом би наплатио своје обезбеђено потраживање пре других поверилаца осигураника.⁵⁰

У ситуацији када је полиса заложена код више поверилаца, они ће се наплаћивати према редоследу настанка њиховог заложног права. Заложни

959, ст. 3). Више у: Перовић, С., Стојановић, Д., *Коментар Закона о облигационим односима*, Крагујевац - Горњи Милановац, 1980, стр. 926.

⁴³ Благојевић, Б. Т., Круљ, В., *Коментар закона о облигационим односима* 2, Београд, 1983, стр. 2048.

⁴⁴ Јакаша, Б., *нав. чланак*, стр. 29.

⁴⁵ ЗОО, чл. 956, ст. 2.

⁴⁶ ЗОО, чл. 956, ст. 3. Од преноса полисе индосаментом треба разликовати винкулацију, јер се винкулацијом не преносе обележја осигураника, предмет уступања је искључиво право на наплату надокнаде из осигурања у случају настанка штете, а не права и обавезе из уговора уопштено. Марков, М., *Права уговаратеља осигурања живота прије наступа осигураног случаја*, Осигурање, бр. 10/1997, стр. 27.

⁴⁷ ЗОО, чл. 943, ст. 3.

⁴⁸ ЗОО, чл. 954, ст. 4.

⁴⁹ Благојевић, Б. Т., Круљ, В., *нав. дело*, стр. 2048.

⁵⁰ Шулејић, П., *нав. дело*, стр. 484.

поверилац, када стекне право на осигурану своту, може директном тужбом да се обрати осигуравачу пре других поверилаца осигураника, а остали повериоци могу да претендују само на вишак преко износа потраживања заложног повериоца.⁵¹

6. Функције полисе осигурања живота

Пре свега, полиса осигурања је доказно средство постојања уговора о осигурању и дела његове садржине. Потом, полиса може представљати и легитимациону исправу, али тако да гласи на име (поверилац је познат). Полиса редовно има и функцију исправе о дугу и служи повериоцу као доказ о постојању дуга. Надаље, полиса се може појавити као форма уговора о осигурању у ситуацији када закон то захтева, или када уговорне стране то уговоре. Иако према споразуму уговарача полиса може гласити на одређено лице, по наредби или на доносиоца,⁵² не признају јој се сва својства хартије од вредности, па ћемо излагање о функцијама полисе започети разликама између хартија од вредности и полисе.

Разлике између хартија од вредности и полисе су:

а) Захтев за исплату накнаде из осигурања не заснива се на полиси осигурања него на уговору о осигурању (непостојање конститутивности права). Код свотних осигурања не тражи се постојање осигураног интереса на страни имаоца полисе, па се она може преносити и пре наступања осигураног случаја.⁵³ Међутим, и ту постоје одређена ограничења. Своје право на осигурану своту корисник може пренети на другог и пре осигураног случаја, али му је зато потребан писмени пристанак уговарача осигурања, у коме мора бити наведено име лица на које се право преноси. Ако се осигурање односи на живот неког другог лица, потребан је исти такав пристанак и тог лица.⁵⁴

С обзиром на то да у полиси није инкорпорисано право на исплату осигуранике своте, њеним евентуалним уништењем или губитком не спроводи се поступак амортизације.

Потом, код појединих хартија од вредности издавалац може према имаоцу истицати само приговоре који произлазе из хартија од вредности, док код полисе осигурања издавалац полисе може истаћи уговарачу осигурања или неком трећем законитом имаоцу полисе и приговоре изван полисе.

Као што смо споменули, полиса осигурања живота у нашем праву може гласити на име или по наредби. Међутим, полиса осигурања живота не може гласити на доносиоца. Такође, уговарач осигурања има право на откуп полисе. Ако он затражи исплату откупне вредности полисе, права корисника и било

⁵¹ Исто.

⁵² ЗОО, чл. 902, ст. 6.

⁵³ Марјански, М., *нав. чланак*, стр. 889.

⁵⁴ ЗОО, чл. 962.

којег другог имаоца полисе на осигурану своту престају. Уговарач осигурања може, уз одређене изузетке, опозвати одредбе полисе којом се корист из осигурања додељује одређеном лицу. Код хартија од вредности не постоји ова могућност. Законитог имаоца хартија од вредности нико не може лишити права из хартија.⁵⁵

Сличности између хартија од вредности и полисе су у облицима преноса. Осигурана свота је фиксно одређена и меродавна за уговорне стране, независно од интереса и висине штете.

б) Полиса је доказно средство постојања и садржине закљученог уговора о осигурању, тј. доказ о закљученом уговору о осигурању (*forma ad probationem*). Свакако треба имати на уму да се уговор о осигурању може доказивати и другим средствима (нпр. сведоцима и другим исправама).⁵⁶ Што се тиче садржине уговора, полиса није једини доказ о садржини уговора о осигурању, зато што су права и обавезе уговорних страна садржане у другим изворима права: општим и посебним условима осигурања, пословним обичајима, узансама итд.⁵⁷ Пуноважне су доцније усмене допуне о споредним тачкама, о којима у формалном уговору није ништа речено, уколико то није противно циљу ради кога је форма прописана.⁵⁸ Пуноважне су и усмене погодбе којима се смањују или олакшавају обавезе једне или друге стране ако је посебна форма прописана само у интересу уговорних страна.⁵⁹ Уговор за чије је закључење уговорена посебна форма може бити раскинут, допуњен или на други начин измењен и неформалним споразумом.⁶⁰

в) Полиса осигурања такође по својој природи представља легитимациону исправу, али ону која гласи на име, јер је познат поверилац.⁶¹ Лице које има захтев према осигуравачу легитимише се полисом осигурања. У полису може бити унета легитимациона клаузула која јој придодаје тзв. квазинегоцијалну функцију. То значи да се обавеза из исправа, уместо лицу које је назначено на тој исправи, може испунити са ослобађајућим дејством и лицу које она својом наредбом одреди или другом законитом имаоцу исправе. Испуњењем обавезе савесном и законитом имаоцу полисе, осигуравач се ослобађа и своје обавезе.⁶² Осигуравач има право испитати поседује ли ималац полисе право на исплату осигуране своте, односно ималац је дужан доказати то своје право. Ималац полисе може бити уговарач осигурања, осигураник, корисник осигурања и

⁵⁵ Марјански, В., *нав. чланак*, стр. 890.

⁵⁶ Подацима у полиси доказује се садржај закљученог уговора о осигурању, али се садржај тог уговора може доказивати и другим доказним средствима. ВcX, Рев-1074/87 од 18.5.1988.

⁵⁷ Марјански, В., *нав. чланак*, стр. 880.

⁵⁸ ЗОО, чл. 67, ст. 3.

⁵⁹ ЗОО, чл. 67, ст. 4.

⁶⁰ ЗОО, чл. 69, ст. 2.

⁶¹ Марјански, В., *нав. чланак*, стр. 883.

⁶² *Исто*.

друго лице. Можемо закључити да ималац полисе осигурања не изводи своје право из чињенице поседовања полисе, него из чињенице да има својство осигураника или корисника осигурања.⁶³ Као што је већ истакнуто, у осигурању живота полиса не може да гласи на доносиоца.

г) Полиса има функцију исправе о дугу. Такође, може бити уговорено да ће осигуравач извршити своју престацију само уз предају полисе и она је тада тзв. квалификована исправа о дугу и има значај за обе уговорне стране.⁶⁴ Лице које тражи исплату на основу уговора о осигурању живота, дужно је да чим наступи уговором предвиђени случај поднесе полису и ако је потребно доказ о последњој уплаћеној рати премије.⁶⁵ Из овог произлази да осигуравач може да одложи плаћање док му се полиса не поднесе, тј. судска одлука о амортизацији ако је полиса нестала.⁶⁶ Када је у питању доказивање садржине уговора о осигурању, важна је чињеница да је полиса доказ о извршеној престацији на исплату премије, или њеног дела. Један од важних података које осигуравач обавезно констатује на полису је да је она плаћена, односно да је исплаћена једна од рата премије.⁶⁷

д) Полиса може да се третира као форма о закљученом уговору о осигурању на основу закона или када стране то уговоре. Према ЗОО то је чл. 901 ст. 1, који истиче да је уговор о осигурању закључен кад уговарачи потпишу полису осигурања или листу покрића. Већ смо истакли да је полиса осигурања обавезна форма склапања уговора (*forma ad solemnitatem*) и на њу се примењују општа правила облигационог права о форми (чл. 68, 70, 71, 72 ЗОО итд.). Полиса мора садржати све прописане елементе (погледати поднаслов „Састојци полисе осигурања живота”). У случају недостатака неког од елемената полисе, био би ништав уговор о осигурању као последица непоштовања форме.

У страном литератури налазимо да полиса има следеће функције: испуњење законског правила о издавању документа о закљученом уговору (*Gesetzeserfüllung*), информативну функцију о садржини уговора (*Informationsfunktion*), функцију документације, јер се користи за трајно бележење и прикупљање информација (*Dokumentationsfunktion*), средство доказа права и дужности у случају спора (*Beweisfunktion*), функцију потврде о пријему уговора о осигурању (*Annahmeerklärung*) и функцију легитимационе исправе, јер уговарач осигурања може одредити корисника као доносиоца (*Legitimationspapier, hinkendes Inhaberpapier*).⁶⁸

⁶³ Горенц, В. и др., *Коментар Закона о обвезним односима*, Загреб, 2014, стр. 1488.

⁶⁴ Шулејић, П., *нав. дело*, стр. 196.

⁶⁵ Николић, Н., *Значај полисе за наплату потраживања од осигурача*, Осигурање, бр. 9-10/1958, стр. 23.

⁶⁶ Шулејић, П., *нав. дело*, стр. 196.

⁶⁷ Славнић, Ј., *Правна природа полисе осигурања у југословенском праву*, Анали Правног факултета, бр. 4/1989, стр. 339.

⁶⁸ Wieser, F., *Versicherungsvertragsrecht*, LexisNexis, Viena, 2015, p. 70.

7. Неслагање између садржине полисе и понуде осигурања

Још једна ситуација која може да се јави у пракси је да полиса одступа од садржине постигнутог споразума или понуде. Имајући у виду да се за закључење уговора о осигурању захтева посебна форма,⁶⁹ примењују се одређена општа правила облигационог права. Ако је уговор закључен у посебној форми, било на основу закона било по вољи страна, важи само оно што је у тој форми изражено.⁷⁰ Ипак, биће пуноважне истовремене усмене погодбе о споредним тачкама, о којима у формалном уговору није ништа речено, уколико нису у супротности са његовом садржином или ако нису противне циљу због кога је форма прописана.⁷¹ Пуноважне су и истовремене усмене погодбе којима се смањују или олакшавају обавезе једне или обе стране ако је посебна форма прописана само у интересу уговорних страна.⁷²

Преднацрт Грађанског законика садржи детаљне одредбе у чл. 1305 о неслагању између постигнутог споразума или понуде осигурања и садржине полисе. У случају да се садржај полисе разликује од уговореног, такве разлике ће се сматрати као да су уговорене од тренутка издавања полисе осигурања, и то под условом да уговарач осигурања није упутио писмени приговор у року од месец дана после пријема предметне полисе осигурања и под условом да га је осигурач информисао о тим разликама, као и о његовом праву да уложи приговор.⁷³ Обавезу обавештавања уговарача осигурања осигуравач извршава писменим путем или напоменом на првој страни полисе осигурања, написаној на такав начин да се напомена очигледно разликује од осталих делова полисе, како би се лако могла уочити.⁷⁴ Осигуравач уговарачу осигурања мора издати и посебан штампани образац (спесимен) напомене о праву на приговор.⁷⁵ Ако осигуравач не информисао уговарача осигурања о његовом праву по овом члану или му не достави горе описан образац напомене о праву на приговор, измене уговора не обавезују уговарача осигурања и сматраће се да је уговор закључен у складу са условима садржаним у понуди за осигурање.⁷⁶

8. Тумачење полисе

Појму тумачења је подједнако важно посветити пажњу ради утврђивања смисла и значаја полисе. Циљ тумачења полисе је да се сазна права воља оног ко је издао полису. Тумачење је одређивање смисла изјављене воље. Што се

⁶⁹ Вид. ЗОО, чл. 901, ст. 1.

⁷⁰ ЗОО, чл. 71, ст. 1.

⁷¹ ЗОО, чл. 71, ст. 2.

⁷² ЗОО, чл. 71, ст. 3.

⁷³ Преднацрт Грађанског законика, чл. 1305, ст. 1.

⁷⁴ Преднацрт Грађанског законика, чл. 1305, ст. 2.

⁷⁵ Преднацрт Грађанског законика, чл. 1305, ст. 3.

⁷⁶ Преднацрт Грађанског законика, чл. 1305, ст. 4.

тиче тумачења полисе, примењују се општа правила облигационог права о тумачењу уговора. Примењује се начело *in dubio contra assecuratorem* тј. да се нејасноће полисе тумаче у корист уговарача осигурања, односно осигураника. Када имамо више примерака полисе, меродаван је онај који се налази код уговарача осигурања.

Док се у тумачењу општих услова осигурања примењује објективна метода тумачења, дотле се у тумачењу полисе осигурања примењује тзв. субјективна метода тумачења. Према законским одредбама, у случају неслагања неке одредбе општих или посебних услова и неке одредбе полисе, примениће се одредбе полисе, а у случају неслагања неке штампане одредбе полисе и неке њене рукописне одредбе, примениће се ова последња.⁷⁷ Овакво законско решење произлази из претпоставке да су стране посебним правилима дале предност зато што су та правила временски сачињена касније. Зато, за разлику од унапред и апстрактно сročених општих услова, посебни услови осигурања имају значење непосредно изражене воље уговорних страна.⁷⁸ На крају, нејасне одредбе се тумаче у корист уговарача осигурања (*in dubio contra assecuratorem*).

9. Лист покрића

Лист покрића (енгл. *cover note*, нем. *Deckungszusage*) је исправа о закљученом уговору о осигурању, која привремено замењује полису осигурања. У листу покрића се морају навести битни елементи уговора о осигурању. У правној литератури се сматра да решење, према коме у листу покрића треба да буду наведени сви битни елементи уговора о осигурању, у потпуној мери поништава функцију тог листа и да га зато осигуравачи не издају.⁷⁹ Издавање листа покрића обавља се у ситуацијама када је потребно дуже временско раздобље за издавање полисе осигурања, односно када још нису познати сви битни елементи потребни за издавање полисе, а уговарачу осигурања треба писана потврда о закљученом уговору о осигурању. Та исправа обично важи кратко, углавном не дуже од месец дана, све док се не прикупе сви потребни подаци за састављање полисе. Лист покрића престаје издавањем полисе осигурања.⁸⁰ Издавање осигуравајуће полисе означава престанак потврде о покрићу. Лист покрића обавезује обе уговорне стране. Према Преднацрту Грађанског законика лист покрића има две функције: доказ о закљученом уговору о осигурању и доказ о привременом покрићу. Издавањем листа покрића осигураник добија одмах заштиту из осигурања, а

⁷⁷ ЗОО, чл. 902, ст. 5.

⁷⁸ Ћесић, З. и др., *нав. дело*, стр. 1392.

⁷⁹ Јовановић, С., *Премја осигурања неживотних грана*, Ревизија за право осигурања, бр. 4/2007, стр. 24.

⁸⁰ Ћурак, М., Јаковчевић, Д., *Осигурање и ризици*, Загреб, 2007, стр. 173.

осигуравач добија право на премију.⁸¹ Нашем листу покрића најсличније је привремено покриће-привремена заштита осигурања (*Vorläufige Deckung*). Привремено покриће ствара самостални правни однос, који по правилу претходи закључењу уговора.⁸² Уговор о привременој заштити престаје најкасније у тренутку у којем, након закључења главног уговора од стране осигураника или неког другог уговора о привременој заштити, почиње заштита осигурања исте врсте.

10. Потврда или сертификат о осигурању

Потврда или сертификат о осигурању (енгл. *certificate of insurance*) је исправа о закљученом уговору о осигурању, која замењује полису осигурања. Ова потврда је истовремено и доказно средство о постојању и садржини уговора о осигурању и вреди током целог трајања осигурања. Наш ЗОО говори о полиси и другим исправама о осигурању, а не само о листу покрића. Потврда о осигурању, за разлику од листа покрића важи за време целокупног трајања осигурања.

11. Електронски облик полисе осигурања

Осигураници могу да купују полисе осигурања притиском на дугме, захваљујући потпуно аутоматизованим базама података и апликацијама. Коришћењем тих корисничких интерфејса, осигураницима је лакше да дешифрију сложене полисе осигурања, сами израчунају премију осигурања, као и последице које ће имати на своју дугорочну финансијску будућност уколико закључе осигурање или ако то не учине. Трошкови осигуравајућег покрића најчешће су сложени и најчешће нису јасни осигураницима. Сада се то мења тако што се они могу виртуелно сагледати, помажући осигураницима да их боље разумеју и на основу тога се одреде за оне производе осигурања који ће им највише одговарати. Осигуравачи настоје да смање учешће традиционалног начина закључивања осигурања и у том смислу користе предности дигитализације како би развили што атрактивније интерактивне апликације, које би биле једноставне клијентима за употребу. Нпр. у неким државама купци могу помоћу паметног телефона да пошаљу слику предмета који желе да осигурају: аутомобил, бицикл, фотоапарат или било шта друго и затраже полису за то. Апликација користи доступне податке о предмету осигурања и тренутно враћа понуду за осигурање која се може прихватити у року од неколико секунди.⁸³

⁸¹ Шулејић, П., *нав. чланак*, стр. 277.

⁸² Schimikowski, P., *Versicherungsvertragsrecht*, C.H.BECK, München, 2004, p. 62.

⁸³ Бендић, Ж., *Утицај дигитализације на сектор осигурања*, Београд, 2012, стр. 23.

Имајући у виду да је ЗОО донет 1978. године, тада није нити било могуће да се у њему спомиње електронски облик или запис јер га није било или је постојао у врло примитивним облицима те је био потпуно незанимљив пословној и правној пракси. Али овај Закон садржи одредбе које омогућавају лако прихватање електронског облика на практично једнаком нивоу као традиционални писани облик јер је регулација остала отворена новим комуникацијским технологијама. Члан 72. ст. 4. тог Закона каже да је захтев писмене форме испуњен ако стране измењају писма или се споразумеју телепринтером или неким другим средством које омогућава да се са извесношћу утврде садржина и давалац изјаве.⁸⁴ Електронски облик односно електронски начин склапања уговора несумњиво испуњава те услове па тако електронски облик полисе треба бити изједначен са традиционалним писаним обликом. Закон о облигационим односима садржи одредбу кад је за закључење уговора потребно саставити исправу, уговор је закључен кад исправу потпишу сва лица која се њим обавезују. Аналогном применом те одредбе на модерне комуникацијске технологије, кад се уговор склапа у електронском облику електронским путем, уговор је склопљен кад исправу - понуду или прихват, у електронском облику потпишу уговорне стране у складу с одредбама закона, којим се уређује електронски потпис.

Доктринарно се електронски облик може дефинисати као електронски запис, учињен одговарајућим направом (рачунаром) и уз коришћење одговарајућег програма (компјутерског; на одговарајућем медију: хард диску, дискети, ЦД-у, ЦД рому, магнетној траци, УСБ и сл), који се може прочитати односно довести у перцептивни облик на екрану одговарајуће направе (рачунара) и само уз њено коришћење те уз коришћење одговарајућег програма, а која се исправа може у свако добра, уз помоћ друге одговарајуће направе и одговарајућег програма исписати на папир и представити се као традиционална писана исправа, с тим да запис мора у правилу бити могуће пренети између страна електронским путем, интернетом или другом одговарајућом мрежом, али може бити и преносив на неки други традиционални начин преноса порука.⁸⁵ Уговор о осигурању живота је закључен када стране потпишу полису осигурања или лист покрића (чл. 901 ст. 1 ЗОО). Наш закон не садржи одредбу попут оне у Немачком грађанском законнику (BGB) који у чл. 126а каже: Уколико електронски облик треба заменити писани облик прописан законом, давалац изјаве мора јој додати своје име и осигурати да такву електронску исправу потпишу напредним електронским потписом у складу са одредбама Закона о електронском потпису. У случају склапања уговора свака страна мора супротној страни дати електронску исправу потписану према поменутој одредби. Прописивањем

⁸⁴ Матић, Т., *Електронички облик уговора и исправа - нови облик?*, Зборник Правног факултета у Загребу, бр. 1/2006, стр. 170.

⁸⁵ *Исто*, стр. 181.

такве изричите одредбе јасно је да уговор о осигурању, односно полиса осигурања може бити у електронском облику. Но, на полису осигурања у електронском облику примењују се опште одредбе ЗОО, које важе за полису осигурања. Уколико би се дословно тумачиле одредбе ЗОО, полиса мора бити потписана, Када се ради о електронској полиси јасно је да би она могла бити потписана само електронским путем, дакле електронским потписом. Сваку сумњу отклонио би на њој напредни електронски потпис који би несумњиво био ваљан. Но, с обзиром на то да се у овом случају ради о форми *ad probationem* не би био потребан напредни електронски потпис, већ би био довољан и обични потпис. Међутим, треба још истаћи да стране у уговорима могу слободно одредити шта и када ће се сматрати потписаним и шта ће се сматрати потписом, јер се у овом случају ради о подручју којим стране могу слободно располагати и уговарати, јер закон изричито не предвиђа санкције за недостатак одређеног потписа. Анализом законских одредби уочавамо да нема правне препреке да се уговор о осигурању закључи у електронском облику и да се полиса осигурања сачини у електронском облику. Таква полиса осигурања производи правно дејство као традиционални писани документ.⁸⁶

Сава осигурање у Србији нуди електронски облик полисе животног осигурања под називом *еЖивот*. Процес укључује онлајн саветовање, креирање понуде према потребама корисника, видео-идентификацију и електронско потписивање уговора. Након потписивања, корисник добија потврду на е-мејл адресу. Овај приступ омогућава брзо, сигурно и флексибилно уговарање животног осигурања без потребе за физичким присуством.⁸⁷

Један од пионира у дигитализацији полиса животног осигурања је *Dynamic Life*. Ова платформа омогућава корисницима да штеде путем свакодневних куповина: скенирањем QR кода у апликацији приликом плаћања, корисници остварују проценат од износа куповине који се аутоматски пребацује на њихову полису. Додатно, производи имају монетизовану вредност која се додаје штедни корисника. Овај иновативни приступ спаја технологију и осигурање, чинећи штедњу једноставном и аутоматизованом.⁸⁸

GenialLife представља онлајн полису осигурања живота коју нуди *Allianz Global Life dac*, део групације *Allianz SE*. Целокупан процес, од иницијалног добијања понуде до издавања полисе, обавља се путем дигиталних платформи, што олакшава и убрзава процедуру за кориснике. Једна од кључних карактеристика овог система је могућност генерисања анонимних понуда.

⁸⁶ Џидић, М., Матић, Т., *Електронички облик полице осигурања и њезин пријенос према хрватском и босанскохерцеговачком праву: (е-полица осигурања, е-цесија, е-индосамент)*, Зборник радова: Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе, 2015, стр. 224–243.

⁸⁷ *еЖивот – онлине саветовање и уговарање животног осигурања*, преузето 1.4.2025. године са <https://www.sava-osiguranje.rs/sr-rs/ezivot/>

⁸⁸ *Како смо направили прву паметну полису осигурања на свету*, преузето 1.4.2025. године са <https://bonitet.com/kako-smo-napravili-prvu-pametnu-polisu-osiguranja-na-svetu/>

Потенцијални осигураници могу добити понуду на основу основних података као што су датум рођења, пол и одговора да ли су пушачи или не, без потребе за пружањем личних података у раној фази. Након што корисници унесу неопходне информације, добијају персонализовану понуду путем е-мејла, што им омогућава да брзо одлуче о куповини полисе. Процес закључивања уговора обухвата једноставан и сигуран дигитални потпис, чиме се елиминише потреба за писаним документима и омогућава брз завршетак трансакције.⁸⁹

12. Закључак

Полиса осигурања живота представља исправу, који има сложену правну природу и вишеструке функције у савременом праву осигурања. Кроз детаљну анализу њених саставних делова, врста, функција и начина на који се преноси или користи као средство обезбеђења, овај рад је указао на значај полисе не само као доказне исправе и форме уговора, већ и као инструмента обезбеђења.

Поред састојака које мора имати свака полиса, у полиси осигурања живота морају бити назначени: име и презиме лица на чији се живот односи осигурање, датум његовог рођења и догађај или рок од кога зависи настанак права да се захтева исплата осигуране своте. Полиса осигурања живота мора обухватити услове под којима уговорач може захтевати исплату њене откупне вредности, начин на који се та вредност израчунава, као и услове давања предумја. Такође, још једанпут истичемо да полиса осигурања живота може гласити на одређено лице или по наредби, али не може гласити на доносиоца. Ова законска формулација је сачињена у циљу отклањања могућих злоупотреба.

Може се закључити да је електронски облик само нови појавни облик писаног облика који тражи да буде признат у пракси. Постојање електронског облика полисе осигурања нико не оспорава у свету писаног облика и инсистирање на његовом признању као самосталном облику само је заправо пролазна или прелазна фаза до његовог признања као појавног облика писаног облика документа. На осигуравајућим друштвима, али и свим другим учесницима осигурања да се прилагоде променама и иду у корак са временом. С обзиром на све већу улогу осигурања у финансијском и друштвеном систему, као и на потребу за правном сигурношћу уговорних страна, даље унапређење нормативног оквира који регулише полису осигурања живота представља значајан корак ка јачању поверења у осигуравајући сектор и унапређењу правне заштите учесника у осигурању.

⁸⁹ *GenialLife, the online life insurance policy*, преузето 1.4.2025. године са <https://www.geniallife.is/life-insurance-policy/online.html>

*Danijela Glušac, Ph.D., Research Fellow
Faculty of Law, University of Kragujevac*

LIFE INSURANCE POLICY IN THE DIGITAL AGE: LEGAL ASPECTS AND REGULATORY FRAMEWORK

Summary

The insurance policy is a document that certifies the conclusion of an insurance contract. This paper provides a detailed legal analysis of the life insurance policy, with a focus on its definition, types, essential components, functions, and legal nature. Special attention is given to issues related to the transfer, pledge, and legal effects of the policy. Furthermore, the paper explores the position of the policy within comparative legal systems and the proposals set forth in the Draft Civil Code of the Republic of Serbia. The relationship between the electronic form of the insurance policy and the traditional written form is also analyzed, establishing a defined and specific connection between the two. Through the analysis of both theoretical and practical aspects, the paper highlights the multiple functions of a life insurance policy and its role as evidence of contract, contractual form, and a potential instrument of financial security.

Key words: *life insurance policy, electronic form, policy functions, transfer, pledge, legal nature..*

Литература

- Бендић, Ж., *Утицај дигитализације на сектор осигурања*, Београд, 2012.
Бијелић, М., *Осигурање и реосигурање*, Загреб, 2002.
Благојевић, Б. Т., Круљ, В., *Коментар закона о облигационим односима 2*, Београд, 1983.
GenialLife, the online life insurance policy, preuzeto sa <https://www.geniallife.is/life-insurance-policy/online.html>
Глушац, Д., *Уговор о осигурању живота*, докторска дисертација. Правни факултет Универзитета у Новом Саду, 2023.
Горенц, В. и др., *Коментар Закона о облигационим односима*, Загреб, 2014.
еЖивот – онлине саветовање и уговарање животног осигурања, преузето са <https://www.sava-osiguranje.rs/sr-rs/ezivot/>

- Иванишевић, Х., *Одраз Закона о обвезним односима на праксу осигурања особа*, Осигурање и привреда, бр. 1/1980.
- Јакаша, Б., *Неколико напомена на прописе Закона о обвезним односима који се односе на осигурање*, Осигурање и привреда, бр. 10/1979.
- Јовановић, С., *Премија осигурања неживотних грана*, Ревизија за право осигурања, бр. 4/2007.
- Како смо направили прву паметну полису осигурања на свету*, преузето са <https://bonitet.com/kako-smo-napravili-prvu-pametnu-polisu-osiguranja-na-svetu/>
- Марјански, В., *Функције полисе осигурања*, Правни живот, бр. 12/2009.
- Марков, М., *Права уговоратеља осигурања живота прије наступа осигураног случаја*, Осигурање, бр. 10/1997.
- Матић, Т., *Електронички облик уговора и исправа - нови облик?*, Зборник Правног факултета у Загребу, бр. 1/2006.
- Николић, Н., *Значај полисе за наплату потраживања од осигурача*, Осигурање, бр. 9-10/1958.
- Павић, Д., *Уговорно право осигурања: коментар законских одредаби*, Загреб, 2009.
- Павић, Д., *Пријенос уговора о осигурању*, Хрватска правна ревија, ожујак 2005.
- Петровић-Томић, Н., *Преднацрт Грађанског законика Србије, друга књига, облигациони односи-примедбе на Главу XLVI: Уговор о осигурању*, Право и привреда, бр. 10-12/2014.
- Перовић, С., Стојановић, Д., *Коментар Закона о облигационим односима*, Крагујевац - Горњи Милановац, 1980.
- Schimikowski, P., *Versicherungsvertragsrecht*, C.H.BECK, München, 2004.
- Славнић, Ј., *Правна природа полисе осигурања у југословенском праву*, Анали Правног факултета, бр. 4/1989.
- Ћесић, З. и др., *Коментар Закона о обвезним односима*, Загреб, 2005.
- Ђурак, М., Јаковчевић, Д., *Осигурање и ризици*, Загреб, 2007.
- Ђурковић, М., *Уговор о осигурању, Нови Закон о обвезним односима: најзначајније измјене, нови институти*, Загреб, 2005.
- Џидић, М., Матић, Т., *Електронички облик полисе осигурања и њезин пријенос према хрватском и босанскохерцеговачком праву: (е-полиса осигурања, е-цесија, е-индосамент)*, Зборник Радова: Актуалности грађанског и трговачког законодавства и правне праксе, 2015.
- Шулејић, П., *Право осигурања*, Београд, 2005.
- Шулејић, П., *Предлози за регулисање уговора о осигурању у Грађанском законик у Србије који се односе на закључивање уговора*, Зборник радова: Европски пут и права осигурања Србије посебно уговора о осигурању, Палић, 2008.
- Wieser, F., *Versicherungsvertragsrecht*, LexisNexis, Viena, 2015.

Правни прописи

- Закон о облигационим односима (Сл. лист СФРЈ, бр. 29/78, 39/85, 45/89 - одлука УСЈ и 57/89, Сл. лист СРЈ, бр. 31/93, Сл. лист СЦГ, бр. 1/2003 - Уставна повелја и Сл. гласник РС, бр. 18/2020)
- Мађарски Грађански законик (2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről)
- Немачки Грађански законик из 1896. године (Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 7. April 2025 (BGBl. 2025 I Nr. 109) geändert worden ist).

Немачки Закон о уговору о осигурању (Versicherungsvertragsgesetz vom 23. November 2007 (BGBl. I S. 2631), das zuletzt durch Artikel 4 des Gesetzes vom 11. April 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 119) geändert worden ist).

Општи услови за осигурање живота Wiener Städtische osiguranje a.d.o. од 6.5.2020. године.

Преднацрт Грађанског законика Републике Србије из 2019. године.

Хрватски Закон о обвезним односима, Народне новине бр. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015, 29/2018, 126/2021, 114/2022, 156/2022, 155/2023.

Судска пракса

ВсХ, Рев-1074/87 од 18.5.1988.

Решење Привредног апелационог суда, Пж. 12837/2010 од 1.9.2011.

Француски касациони суд, 1. грађански одељак, 20.2.2007, одл. бр. 242 F-P+B; обј. у L'Argus de L'Assurance – HORS SÉRIE, 2007.